



STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2019-05-29
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 11966-18

PARTER (Antal motparter: 1)

Motpart
AA

Offentlig försvarare:
Advokat Jonas Bratt

Sökande
Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm

Ombud:
Magnus Schmauch
Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm

DOMSLUT

Betalningsskyldighet till staten

AA ska betala en sanktionsavgift om 50 000 kr.

Ersättning

Advokaten Jonas Bratt får ersättning av staten med 45 000 kr. Av beloppet avser 9 000 kr mervärdesskatt. AA ska betala 7 000 av denna kostnad till staten.

YRKANDEN M.M.

Finansinspektionen har yrkat att AA ska betala en sanktionsavgift om 70 000 kr för nedan överträdelse, i enlighet med ansökan om stämning, bilaga 1.

AA har på värdepappersmarknaden i Stockholm mellan den 31 juli och den 16 augusti 2017 handlat aktier i Scibase Holding AB (ISIN: 5E0007045414).

Vid sju tillfällen har AA handelsordrar lett till att en transaktion utförts med en aktie på ett sätt som har gett eller kan förväntas ha gett falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på aktien.

AA har vidgått att han genomfört de sju transaktioner om en (1) aktie vardera som Finansinspektionen gjort gällande.

AA har *i första hand* bestritt att utförandet av de aktuella transaktionerna utgör marknadsmanipulation enligt art. 12.1 a i marknadsmissbruksförordningen (EU) nr 596/2014, eftersom hans förfarande inte uppfyller rekvisiten för marknadsmanipulation.

För det fall tingsrätten skulle finna att AA gjort sig skyldig till marknadsmanipulation har AA *i andra hand* yrkat att Finansinspektionen ska avstå från ingripande i enlighet med 5 kap. 17 § 1 p. lag (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN**Finansinspektionen**

AA har överträtt förbudet mot marknadsmanipulation

AA har genomfört sju transaktioner med en aktie på värdepappersmarknaden som har gett eller kan förväntas ha gett falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på aktien. Han har därför överträtt förbudet mot marknadsmanipulation i marknadsmissbruksförordningen (EU) nr 596/2014 (MAR).

AA sju köp av en aktie har genom respektive transaktion höjt ”senast betalt” för aktien med 0,99–6,06 procent. Hans köp har haft en effekt på priset på aktien och kurspåverkan har inte varit obetydlig. Hans syfte med transaktionerna var att testa hur aktiekursen skulle reagera. Flertalet av de aktuella transaktionerna har ägt rum i direkt eller nära anslutning till att handeln öppnades och vid tre tillfällen har AA transaktioner bestämt öppningskursen för aktien den aktuella dagen. Höjningarna av priset är en tydlig signal till marknaden om ett intresse för aktien som i detta fall inte motsvarades av ett faktiskt ökat intresse då endast en aktie omsattes vid varje transaktion. Andra aktörer på marknaden har därför vilseletts eller riskerat att vilseledas av AA transaktioner, eftersom den normala prisbildningsprocessen har satts ur spel. Transaktionerna kan inte anses ha skett inom ramen för en normal handel på marknaden.

AA agerande uppfyller inte förutsättningarna för legitima skäl och godtaggen marknadspraxis eftersom någon sådan marknadspraxis inte har etablerats av Finansinspektionen.

Det saknas skäl för att avstå ingripande

AA överträdelse av förbudet mot marknadsmanipulation kan inte betraktas som ringa. Det har inte heller framkommit särskilda skäl för Finansinspektionen att avstå från ett ingripande.

AA syfte med transaktionerna var att testa hur aktiekursen skulle reagera. Hans köp har haft en konkret effekt på signaler till marknaden om priset på aktien. Flertalet av transaktionerna har ägt rum i nära anslutning till att handeln öppnande och vid tre tillfällen har han satt öppningskursen, som utgör ett viktigt referenspris. AA har ett stort innehav i aktien och hans handelsmönster i övrigt visar att det har funnits ett syfte att öka värdet på innehavet. Överträdelsen måste mot denna bakgrund anses vara allvarlig, inte ringa.

AA var oaktsam när han genomförde transaktionerna. Genom avtalet med Avanza Bank var AA bunden av handelsplatsernas regler. Av Nasdaq Stockholms handelsregler, som vid tidpunkten för överträdelsen gällde handel på First North, framgår att transaktioner utan kommersiellt syfte inte är tillåtna, varför AA har varit oaktsam när han genomförde de aktuella transaktionerna. AA har varit ansvarig för överträdelsen, eftersom han var oaktsam. Gärningen kan därmed inte anses vara ursäktlig.

Det har inte framkommit några försvårande eller förmildrande omständigheter enligt 5 kap. 16 § lagen (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning (KompL), som ska beaktas vid bestämmandet av sanktionsavgiften. AA har uppvisat en hög grad av ansvar för överträdelserna. Det har inte framkommit något om AA finansiella ställning som föranleder en nedsättning av den yrkade sanktionsavgiften.

AA

Utförandet av de aktuella transaktionerna utgör inte marknadsmanipulation

AA transaktioner har inte givit eller förväntats ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på ett finansiellt instrument och AA har i alla händelser haft legitima skäl att utföra transaktionerna. AA har inte utfört transaktionerna på ett sådant sätt att de investerare som handlar på grundval av den visade kursen, inklusive start- och slutkursen vilseleddes eller kunde förväntas vilseledas.

AA har varit mycket okunnig om aktiemarknaden och har inte utfört aktuella transaktioner i syfte att manipulera den. Snarare har det varit fråga om att studera vad effekterna skulle kunna bli av agerandet och att genom s.k. trial and error, lära sig om aktiemarknaden. Det är fråga om handelsordrar om endast en (1) aktie per tillfälle. AA har utfört de aktuella transaktionerna i tron att han handlat respektive aktie till marknadsvärde. Aktierna har inte handlats till mer än ett marginellt överpris, enligt Finansinspektionen 0,99–6,06 procent, dvs. ett medelvärde om 3,19 procent. Läggandet av en handelsorder, och efterföljande transaktion, om en aktie, med ett överpris om 3,19 procent som medelvärde bör endast ytterst svårligen kunna ge falska eller vilseledande signaler om pris på aktien, och således utgöra marknadsmanipulation. Det finns inget hinder på Avanza Banks digitala plattform mot att handelsorder läggs till ett högre pris än marknadsvärde. Inte heller har Avanza Bank trätt in och avbrutit av AA lagda handelsorder.

Finansinspektionen ska avstå från ingripande

AA handlade bör anses som ringa med hänsyn till att det skett i begränsad omfattning, en aktie per tillfälle, och vid ett begränsat antal tillfällen.

AA genomförde de aktuella transaktionerna i syfte att stoppa en finsk bank, OP bank, från att på ett otillbörligt sätt sänka aktiekursen i Scibase Holding AB. AA transaktioner motiverades av att han försökte skydda sin egendom från att förlora värde till följd av den finska bankens agerande. Det var fråga om en nödsituation och AA agerande var därför ursäktligt.

AA har, då han anmodats av Avanza Bank att upphöra med att lägga handelsordrar om en aktie vardera, omedelbart upphört med detta.

DOMSKÄL

Utredningen

Finansinspektionen har åberopat den bevisning som framgår av ansökan om stämning, bilaga 1. AA har åberopat skriftlig bevisning angående den finska banken OP banks aktiehandel i bolaget Scibase Holding AB, samt korrespondens mellan Avanza Bank och AA. Båda parterna har åberopat en inspelning av ett telefonsamtal mellan Avanza Bank och AA.

AA har hörts och i huvudsak berättat följande om sina transaktioner i Scibase Holding AB. Han var med och investerade en del av sina besparingar i bolaget Scibase Holding AB när det bildades och han har omkring 23 000 aktier. Bolaget utvecklar en produkt som på ett snabbt sätt och utan större ingrepp kan upptäcka hudcancer. Både finansiella institutioner och privatpersoner har gått in med otaliga miljoner i kapital i bolaget. Han följde aktien noga och såg under sommaren 2017 att kursen gick nedåt. Han upptäckte då en trend att en finsk bank, OP bank, dagligen under flera veckors tid gick in och köpte en eller ett fåtal aktier kort tid före handelns stängning och därigenom sänkte kursen. När han upptäckte den finska bankens beteende ville han göra banken medveten om att han såg vad

banken höll på med. Därför kontrade eller kompenserade han bankens order och köpte en aktie i Scibase Holding AB. Detta gjorde han som en reaktion på bankens agerande dels för att hålla uppe aktiekursen så att kursen skulle vara densamma som dagen före, dels i förhoppning att banken skulle förstå att han såg vad den höll på med och att den skulle sluta sänka kursen på det sätt som den gjorde. När Avanza Bank ringde upp och förklarade för honom att det sätt på vilket han handlade aktier i Scibase Holding AB inte var tillåtet upphörde han med det. Den förklaring han fått till den finska bankens agerande är att någon person som står bakom OP bank är storägare i Scibase Holding AB och att banken sänkte aktiekursen inför en kommande nyemission i bolaget.

Markandsmanipulation enligt MAR och sanktionsavgift enligt Kompl

Av artikel 12.1 a i, MAR framgår att med marknadsmanipulation avses bl.a. utförande av en transaktion, läggandet av en handelsorder eller annat beteende som ger eller kan förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på ett finansiellt instrument. Av artikel 15 MAR följer ett förbud mot marknadsmanipulation.

Konsekvensen av en överträdelse av förbudet mot marknadsmanipulation är att Finansinspektionen ska ingripa, vilket bl.a. kan ske genom beslut om sanktionsavgift (5 kap. 1 § 2 p. och 3 § 1 st 6 p. Kompl). Den sanktionsavgift som följer av MAR och Kompl är en s.k. administrativ sanktion. Bestämmelsen om marknadsmanipulation i 12.1 a i, MAR är konstruerad utifrån ett strikt ansvar och det uppställs inget subjektivt rekvisit (prop. 2016/17:22 sid. 101). Till skillnad från vad som gäller inom straffrätten uppställs alltså inte något krav på uppsåt eller oaktsamhet hos regelöverträdaren för att en överträdelse av förbudet mot marknadsmanipulation i 12.1 a i, MAR ska föreligga.

Det är utrett i målet att AA vid sju olika tillfällen lade handelsorder som ledde till efterföljande transaktion avseende en (1) aktie i Scibase Holding AB. Det är vidare utrett att de sju transaktioner som AA genomförde höjde aktiekursen med 0,99–6,06 procent i förhållande till det senast betalda priset för aktien.

Enligt tingsrättens bedömning står det klart att AA beteende kunde förväntas ge falska eller vilseledande signaler om tillgång, efterfrågan eller pris på aktierna i Scibase Holding AB. I sammanhanget beaktar tingsrätten AA egna uppgifter att ett syfte med transaktionerna var att förhindra eller kompensera den finska bankens agerande och hålla aktiekursen uppe. Tingsrätten konstaterar att det sätt på vilket AA utfört transaktioner i Scibase Holding AB innebär en överträdelse av förbudet mot marknadsmanipulation i artikel 15 MAR.

Undantaget som finns i art. 12.1 och 13 MAR för transaktioner som utförts av legitima skäl och i enlighet med godtagen marknadspraxis är inte tillämpligt eftersom Finansinspektionen som behörig myndighet inte utnyttjat möjligheten att etablera en godtagen marknadspraxis.

Finns det skäl att avstå från ingripande?

En fysisk person som överträtt förbudet mot marknadsmanipulation ska betala sanktionsavgift enligt 5 kap. 6 § 2 p. KompL, såvida inte överträdelsen kan betraktas som ringa, ursäktlig eller om det finns särskilda skäl emot det enligt 5 kap. 17 § KompL.

Av förarbetena till KompL framgår att med ringa överträdelse bör förstås överträdelser som framstår som bagatellartade. Vad gäller ursäktlighet så skulle det t.ex. kunna föreligga om det är uppenbart att överträdelsen begåtts av förbiseende.

Som exempel på särskilda skäl ges att den som har gjort sig skyldig till en överträdelse är mycket ung (prop. 2016/17:22 sid. 227 och 391).

AA har under en period om drygt två veckor genomfört flera transaktioner som delvis syftade till att hålla aktiekursen i Scibase Holding AB uppe. AA har gjort det medvetet – även om han inte insåg att det var något otillåtet han ägnade sig åt. Det har således varit fråga om ett genomtänkt beteende. Överträdelsen har i dessa avseenden varken varit ringa (bagatellartad) – i tid eller omfattning – eller ursäktlig (begången av förbiseende).

AA har gett uttryck för en genuin frustration över det agerande han iakttog hos den finska banken. Tingsrätten har ingen anledning att ifrågasätta att AA beteende att köpa enstaka aktier var en reaktion på detta agerande. Tingsrätten anser dock inte att det var fråga om någon nödsituation enligt 24 kap. 4 § andra stycket brottsbalken när AA vid sju tillfällen, bestämde sig för att köpa aktier. Det är inte klarlagt att den finska bankens beteende överhuvudtaget var otillbörligt. AA hade också kunnat handla på annat sätt för att påvisa det eventuellt felaktiga i bankens agerande. Han hade t.ex. kunnat vända sig till den aktuella handelsplatsen eller till Finansinspektionen med informationen. När han nu bestämde sig för att, på ett otillåtet sätt, ta saken i egna händer så har det bidragit till att ge ytterligare falska eller vilseledande signaler till övriga marknadsaktörer. AA beteende var inte ursäktligt på denna grund och det anförda innebär inte heller särskilda skäl för att avstå från ingripande.

Att AA upphörde med sitt beteende efter att han blev kontaktad av Avanza Bank innebär inte att han gjort sådan rättelse som avses i 5 kap. 17 § 2 p. KompL.

Vid en samlad bedömning anser tingsrätten att det inte finns förutsättningar att avstå från ingripande enligt KompL och AA ska åläggas att betala en sanktionsavgift.

Sanktionsavgiftens storlek

När sanktionsavgiftens storlek ska fastställas ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, skador som uppstått och graden av ansvar, samt till den berörda personens finansiella ställning (5 kap. 15 och 18 §§). Enligt förarbetena till KompL ska, om det är fråga om en fysisk person, hänsyn tas till personens finansiella ställning när avgiftens storlek bestäms (prop. 2016/17:22 sid. 392).

Tingsrätten konstaterar att överträdelsen var förhållandevis kortvarig. Det är inte visat i målet att AA gjort, eller handlat i syfte att göra, några kortsiktiga vinster i aktien genom att samtidigt sälja sitt befintliga innehav. Vad beträffar uppsåtet och graden av ansvar hos AA så noterar tingsrätten att han agerade delvis för att stoppa vad han uppfattade som ett otillbörligt agerande. Han har genomfört transaktionerna utan att försöka dölja dem. Såvitt tingsrätten uppfattar har beteendet varit sådant att det oundvikligen skulle upptäckas inom ramen för den övervakning som Avanza Bank bedriver. Tingsrätten noterar att AA idag är 63 år gammal och pensionär med begränsade inkomster i form av pension, dock med vissa ekonomiska tillgångar.

Vid en sammantagen bedömning anser tingsrätten att storleken på sanktionsavgiften ska bestämmas till 50 000 kr.

Rättegångskostnader

Den offentlige försvararen advokaten Jonas Bratt har begärt ersättning för arbete med 75 000 kr avseende 25 timmars arbete á 3 000 kr.

För mål av denna typ gäller vad som i allmänhet är föreskrivet om mål som rör allmänt åtal för brott där det inte är föreskrivet svårare straff än böter (6 kap. 3 § KompL). Tingsrätten noterar att timkostnadsnormen i brottmål för 2019 är 1 380 kr exklusive mervärdesskatt. AA , som inte har svenska som modersmål, har i målet riskerat en betydande ekonomisk sanktion. Utredningen i målet har varit omfattande och delvis av komplicerad karaktär och inneburit viss skriftväxling. Målets omfattning och art motiverar dock inte en ersättning till den offentlige försvararen om 75 000 kr. Tingsrätten anser att skäligt arvode uppgår till 45 000 kr inklusive mervärdesskatt.

AA ekonomiska förhållanden medför att han kan åläggas en viss återbetalningsskyldighet till staten. Tingsrätten bestämmer beloppet till 7 000 kr. Tingsrätten har då beaktat att sanktionsavgiften bestämts till ett lägre belopp än vad Finansinspektionen yrkat.

ÖVERKLAGANDE, se bilaga 2 (TR-01)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha kommit in till tingsrätten senast den 19 juni 2019. Prövningstillstånd krävs.

Bertil Sundin